

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Іван Олександрович КОСТЯШКІН,

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри трудового, земельного та господарського права
Хмельницького університету управління та права,
kostyshkin@meta.ua

УДК 349.412 (477)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Розкриваються проблеми гарантування та здійснення права власності на землю Українського народу. Проаналізовано наукові підходи в сфері обґрунтування змісту права власності на землю Українського народу та формулюються актуальні тенденції розвитку подальших досліджень у відповідній сфері. Критично аналізується законодавче регулювання у сфері реалізації права власності на землю Українського народу. Правове забезпечення власності на землю Українського народу розглядається через призму балансу суспільних та приватних інтересів. Робиться висновок про необхідність наукового пошуку сучасної концепції права власності на землю Українського народу, яка гарантує суспільні інтереси та захищає приватного власника. Визначено правові основи розподілу земель Українського народу як особливого інструменту поєднання суспільних та приватних інтересів, що закладає основу для подальшого ефективного функціонування земельних відносин загалом. Зокрема право власності народу на землю є абсолютним щодо визначення форм використання такої власності чи розпорядження землями аж до зміни державного кордону. Натомість конкретний землевласник отримує обмежене право, не маючи абсолютної свободи щодо користування та розпорядження землею, оскільки межі такої свободи наперед визна-

чені земельним законодавством або взагалі нівельовані через запровадження певних обмежень, зокрема мораторію на відчуження земель. За наслідками роботи вказується на існуючі проблеми гарантування права власності на землю Українського народу, пропонуються шляхи їхнього вирішення, вносяться окремі пропозиції, спрямовані на формування правового механізму забезпечення права власності на землю Українського народу шляхом безпосереднього здійснення такого права на всеукраїнському референдумі та опосередковано через Верховну Раду України та інші органи державної влади або місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України. Реалізація таких повноважень здійснюється на вищому рівні відносин власності на землю і покладається, в першу чергу, на Верховну Раду України, яка, не виступаючи суб'єктом державної власності, представляє Український народ та встановлює правовий режим усіх категорій земель, а також на органи виконавчої влади чи місцевого самоврядування, які виконують певні управлінські функції. Звертається увага також на необхідність законодавчого закріплення норми Конституції України щодо права кожного громадянина користуватися землею як природним об'єктом права власності народу через визначення права загального землекористування громадян.

Ключові слова: український народ, право власності на землю, забезпечення прав власності, здійснення права власності.

В умовах завершення земельної реформи все частіше постають питання правового механізму реалізації конституційного права власності на землю Українського народу, з огляду на ігнорування відповідної правової конструкції діючим Земельним кодексом України та спеціальними законодавчими актами у відповідній сфері. Історично доведено, що ігнорування соціального питання загалом, особливо у відносинах власності на землю, призводить до відповідного соціального вибуху, за якого наявна правова система може зазнати докорінних змін, а діючі правові норми розглядатимуться нічим іншим, як юридичним механізмом узурпації влади. Положення Конституції України щодо визнання народу єдиним джерелом влади в Україні (ст. 5 Конституції України [1]), який діє безпосередньо або через органи державної влади та органи місцевого самоврядування, дає підстави стверджувати, що саме народ наділений усією повнотою влади, і лише він через форми прямої та опосередкованої демократії визначає земельну політику в державі загалом та правове регулювання окремих форм власності на землю зокрема. За таких умов нагальною є необхідність дослідження та визначення тих правових конструкцій, які спроможні забезпечити механізм реалізації конституційних приписів щодо влас-

ності на землю Українського народу в сучасних умовах на конституційних принципах побудови соціальної держави.

Проблемні питання реалізації права власності на землю Українського народу є предметом низки наукових досліджень та монографічних робіт, серед яких виділяється дисертаційне дослідження В. В. Носіка. Значний вклад у питання правового обґрунтування права власності на землю Українського народу внесли також праці В. І. Андрейцева, Г. І. Балюк, А. Г. Бобкової, О. Г. Бондаря, А. П. Гетьмана, П. Ф. Кулинича, А. М. Мірошніченко, В. І. Семчика, Н. І. Тітової, М. В. Шульги та інших авторів. Однак актуальність цих питань у світлі становлення нового земельного законодавства лише зростає. З огляду на викладене, завданням цього дослідження є відпрацювання теоретико-правових засад вдосконалення правового механізму здійснення права власності на землю Українського народу в умовах завершення реформацийних процесів у земельній сфері.

У процесі реалізації права нації (народу) на самовизначення через проголошення Декларації про державний суверенітет та Акта державної незалежності, які набули чинності за результатами Всеукраїнського референдуму, Українським народом були привласнені всі землі в межах державного кордону України. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. у ч. 3 розд. VI визнає землю власністю її народу, матеріальною основою суверенітету держави, закріплюючи у ч. 2 цього ж розділу виключне право народу України володіти, користуватися та розпоряджатися національним багатством України [2]. Аналогічні за змістом приписи містяться у ч. 1 ст. 4 Закону УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» від 3 серпня 1990 р. [3], у ч. 1 ст. 1 Закону України «Про власність» від 7 лютого 1991 р. [4]. Відповідні законодавчі норми потребують реалізації через здійснення власності в інтересах усього народу, що визначає основи правового забезпечення соціальної функції права власності на землю, у процесі використання земель Українського народу, виділення та регламентації окремих форм власності на землю.

У книзі «Суспільний договір» (1762 р.) Жан-Жак Руссо розвинув положення про те, що право, яке кожна приватна особа має на землю, завжди підпорядковане тому праву, яке община має на всі землі. Водночас, обґрунтовуючи ідею суспільного договору, мислитель стверджує, що «громада, приймаючи майно приватних осіб, зовсім не обездолює їх, а навпаки, лише забезпечує за ними законне володіння» [5]. Такий підхід є основою для узгодження суспільних та приватних інтересів у процесі правового забезпечення механізму реалізації права власності на землю Українського народу.

Конституція України закріплює право власності Українського народу на всі землі (ст. 13) та визначає інших суб'єктів земельної власності, зокрема державу, територіальні громади, фізичних та юридичних осіб (ст. 14). Дискусії щодо відповідної конституційної норми мають широку палітру протилежних наукових позицій, зокрема її сприйняття як націоналізації всіх земель, про що вів мову В. З. Янчук, чи

виключності загальнонародної власності, прихильником якої виступає В. А. Мунтян. Так, останній вважає, що Український народ є носієм права виключної власності на землю як на національне багатство, проте правомочність розпорядження землею Український народ делегує Верховній Раді України, а повноваження володіння і користування залишаються формально юридично закріпленими за ним [6, с. 77].

Розвиваючи ідеї щодо первинного власника, яким є Український народ, А. М. Третяк взагалі ставить під сумнів наповнення змістом власності на землю суб'єктів приватного права. «Називати власником людину, котра одержує права власності на землю від реального власника — Українського народу, як це визначено Конституцією України, звичайно, можна, але робити цього не слід, — стверджує вчений. — Споконвіку особа, яка отримує права користування благами від іншої особи, називається володільцем чи користувачем, а власником називається та особа, яка надає ці права» [7, с. 175].

На думку В. І. Семчика, норму ст. 13 Конституції України треба розглядати як право Українського народу на всю земельну територію України, обмежену кордонами від інших держав. Вона відображає право народу на всю цілісну земельну територію як вираз політичного панування держави України над певною частиною земної кулі, як право держави та її уповноважених органів здійснювати щодо землі передбачені законами правомочності власника. Разом з тим, за твердженням вченого, Український народ як суб'єкт права власності на землю в межах держави й адміністративно-територіальних утворень має право повною мірою розпорядитися належними народу землями: надавати їх в постійне і тимчасове користування (в оренду), або передати окремі ділянки у приватну власність фізичних і юридичних осіб, або продати їх. Це виняткове право власності Українського народу, яке здійснюється від його імені органами державної влади і місцевого самоврядування [8].

Встановлення виключної власності народу України на землю, за твердженням М. В. Шульги, слід розуміти як перехід земель Україні — самостійній і суверенній державі. Зміст виключності права народу України на землю зводиться до того, що питання, які торкаються землі як національного багатства, не можуть вирішуватись поза волею народу [9, с. 79–78].

Інші автори пропонують неформалізовані критерії розмежування загальнонародної та приватної власності, вводячи в обґрунтування своєї позиції категорії «повна та неповна власність на землю» та стверджуючи, що в Україні на природні ресурси передбачений один повний власник — Український народ. Згідно з цим і проголошена власність Українського народу [10].

Аналізуючи стан законодавчого забезпечення в сфері реалізації права власності на землю Українського народу, в наукових працях відзначається, що, виконавши свою політичну роль, законодавець втратив інтерес до категорії «права власності Українського народу» [11, с. 86]. П. Ф. Кулинич взагалі веде мову про взаємовиключний

характер конституційних положень щодо власності на землю народу загалом та фізичних і юридичних осіб зокрема, а відтак пропонує їх зміну шляхом вилучення законодавчої конструкції «земля — власність Українського народу» [12, с. 13]. Такі підходи, на нашу думку, більше відображають цивілістичну концепцію права власності на земельні відносини, застосовуючи принцип виключності суб'єкта власності.

Натомість здійснення прав власника на землю від імені Українського народу, на думку В. В. Носіка, має передусім публічно-правовий характер і не регулюється нормами цивільного права. Тому правовий статус Українського народу як суб'єкта права власності на землю необхідно розглядати з точки зору загального статусу народу як суб'єкта права. У зв'язку з цим в українській теорії права цілком обґрунтовано доводиться той факт, що народ як соціальна спільнота є суб'єктом права, юридичний статус якого закріплюється в нормах міжнародного права й у Конституції України та поділяється на загальний і конкретний. Саме в такому загальнотеоретичному аспекті повинен визначатися правовий статус Українського народу як суб'єкта права власності на землю — основне національне багатство [13, с. 197]. Розвиваючи відповідні підходи, вчений стверджує, що право Українського народу володіти землею не виключає, а навпаки, передбачає можливість і необхідність використання землі на різних правових підставах, передбачених у законі.

Заслужують на увагу в цьому контексті права поділеної власності, висловлені І. І. Каракашем, який, з огляду на історичний досвід, стверджує, що сучасна концепція права поділеної власності повинна ґрунтуватись на розподілі функцій, пов'язаних з реалізацією відповідних повноважень власності, між органами державної влади та місцевого самоврядування різних рівнів [14, с. 82–84].

Сприймаючи вказану ідею, вважаємо, що такий підхід варто розглядати в контексті розмежування права власності на землю Українського народу та всіх інших суб'єктів права власності. Зокрема право власності народу на землю є абсолютним щодо визначення форм використання такої власності чи розпорядження землями аж до зміни державного кордону. Натомість конкретний землевласник (у процесі первинного розподілу земель органами державної влади та місцевого самоврядування, уповноваженими представляти Український народ) отримує обмежене право, не маючи абсолютної свободи щодо користування та розпорядження землею, оскільки межі такої свободи наперед визначені земельним законодавством або взагалі нівельовані через запровадження певних обмежень, зокрема мораторію на відчуження земель. Крім того, безперечним є той факт, що власність у приватного власника на земельну ділянку може бути відчужена в суспільних інтересах поза волею такого власника, тоді як право власності на землю в межах державного кордону може бути змінено лише за рішенням самого власника, тобто Українського народу.

Відтак право власності народу є первинним, а право інших суб'єктів є похідним. Якщо народ через національні, культурні чи інші

особливості або традиції не допускає існування приватної власності на землю, остання може передаватись у відповідні форми землекористування, як це відбувається, скажімо, в Ізраїлі чи Китаї, однак це визначає первинний власник — народ. Спроби ревізії конституційних норм у напрямку від права власності на землю Українського народу до виключності державної власності на всі землі в межах державного кордону (окрім встановленого винятку) є очевидною підміною понять, що ґрунтується на доктрині радянської правової думки [15, с. 504] щодо ототожнення державної та загальнонародної власності на землю. Натомість демократичні державні утворення повинні гарантувати інтереси народу, а держава є зобов'язаною перед народом.

Підміна права власності Українського народу на землю правом власності держави на цю землю, як це є у ЗК України, означає, по суті, запровадження пріоритету права державної власності на землю, ліквідацію демократичних засад у регулюванні земельних відносин і відсторонення народу не лише від розпорядження і використання землі в національних інтересах, а й від володіння нею, повернення до адміністративно-командних методів управління земельним фондом у системі органів виконавчої влади, втрати реальної влади народу, право власності якого залишиться лише конституційною декларацією [13, с. 309]. За таких умов особливої актуальності набуває необхідність наукового пошуку сучасної концепції права власності на землю Українського народу, яка гарантує суспільні інтереси та захищає приватного власника.

Конституція України визнає землю об'єктом права власності Українського народу та основним національним багатством, що виділяє її особливу суспільну значущість і є, на думку В. В. Носіка, власністю вищого рівня, яка, у свою чергу, може бути перерозподілена залежно від суб'єктного складу на користь фізичних, юридичних осіб чи держави, утворюючи в такий спосіб власність другого рівня, що гарантовано у ст. 14 Конституції України. Дворівнева структура власності на землю в Україні покликана забезпечити баланс приватних, громадських і суспільних інтересів [13, с. 119; 16, с. 99], оскільки вона передбачає свободу власника при реалізації наданих йому повноважень, аж до відчуження земельної ділянки, а також зобов'язальний характер власності окремих суб'єктів, визначення меж здійснення прав власності народом України шляхом прямого та опосередкованого волевиявлення, можливість припинення прав власника земельної ділянки в разі необхідності її використання в суспільних інтересах.

Визначаючи суб'єктом прав на землю Український народ, Конституція України передбачає представницький характер здійснення відповідного права через органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією. Аналізуючи питання співвідношення права державної власності на землю і права власності на землю Українського народу, В. І. Семчик доходить висновку, що це не тотожні юридичні категорії. Український народ, за твердженням вченого, є суб'єктом права власності на всі землі, що станов-

лять територію країни, відмежовану кордоном від інших держав, на яку поширюється суверенітет України, незалежно від форм власності на землі, що є на території України [17, с. 565]. Такий підхід зумовлює необхідність чіткого розмежування повноважень відповідних органів, які в окремих випадках, реалізуючи управлінські функції у сфері земельних відносин, представляють Український народ, що потребує абсолютно рівного підходу при визначенні та забезпеченні правового режиму земель незалежно від форми власності. Реалізація таких повноважень здійснюється на вищому рівні відносин власності на землю і покладається, в першу чергу, на Верховну Раду України, яка, не виступаючи суб'єктом державної власності представляє, Український народ та встановлює правовий режим усіх категорій земель, а також на органи виконавчої влади чи місцевого самоврядування, які виконують певні управлінські функції. Реалізуючи право власності від імені Українського народу, органи державної влади та місцевого самоврядування здійснюють відповідні управлінські функції, вступаючи в публічно-правові земельні відносини.

В інших же випадках відповідні органи реалізують повноваження власника щодо земель державної та комунальної власності, відстоюють інтереси держави чи територіальних громад.

Зокрема функції органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері розподілу та перерозподілу земель, особливо в частині приватизації земель, передбачають забезпечення відповідного права кожного громадянина на одержання земельної ділянки безоплатно і не спрямовані на розподіл земель з метою забезпечення інтересів власника: держави, територіальної громади. Вказані відносини зумовлені реформаційними процесами в земельній сфері та спрямовані на роздержавлення земель, перерозподіл земель Українського народу в інтересах приватних осіб і стосуються всіх громадян, які мають право на безоплатну приватизацію. Відповідно органи державної влади та місцевого самоврядування, виступаючи в цьому випадку від імені Українського народу, здійснюють владні повноваження та повинні гарантувати абсолютно рівні можливості кожного на отримання такої ділянки. Підтвердженням запропонованого підходу є рішення Конституційного Суду України № 10-рп/2010 від 1 квітня 2010 р., за яким положення пунктів «а», «б», «в», «г» статті 12 Земельного кодексу України у частині повноважень сільських, селищних, міських рад вирішувати питання розпорядження землями територіальних громад, передачі земельних ділянок комунальної власності у власність громадян та юридичних осіб, надання земельних ділянок у користування із земель комунальної власності, вилучення земельних ділянок із земель комунальної власності треба розуміти так, що під час вирішення таких питань ці ради діють як суб'єкти владних повноважень [18].

Виходячи зі змісту конституційних норм, здійснення права власності на землю Українським народом може відбуватись і шляхом безпосередньої реалізації відповідного права щодо всіх земель у межах державного кордону. Так, відповідно до ст. 73 Конституції України

виключно всеукраїнським референдумом вирішуються питання про зміну території України. Остання в нашому випадку є об'єктом права власності на землю Українського народу, який наділений виключними розпорядчими функціями щодо вказаного об'єкта.

З іншого боку, ст. 13 Конституції України гарантує право кожного на користування землею як об'єктом права власності народу, що безпосередньо може бути реалізовано шляхом здійснення права загального землекористування. При цьому право загального землекористування може стосуватись земель різних форм власності, без визначення меж конкретної земельної ділянки [19]. Відповідні конституційні норми поширюють право власності українського народу на всі землі в межах державного кордону, констатуючи пріоритет такого права порівняно із правом власності другого рівня. Недоліком сучасного земельного законодавства залишається відсутність розвитку відповідного конституційно-правового регулювання у Земельному кодексі України, який хоч і містить окремі положення щодо можливого обмеження права власності в суспільних інтересах, однак, прямо про реалізацію права власності на землю Українського народу мову не веде. Положення ст. 324 Цивільного кодексу України [20] до певної міри відтворюють норми Конституції України щодо права власності на землю Українського народу, однак відповідні норми стосуються переважно приватноправового регулювання і не розкривають механізм реалізації конституційних приписів, особливо у сфері публічноправового регулювання.

Як зазначає В. В. Носік, закріплена в Конституції України дворівнева юридична модель відносин власності на землю залишається поки що не втіленою у систему чинного законодавства України, оскільки реалізація органами державної влади конституційних засад права власності на землю не має належного науково-теоретичного обґрунтування, проводиться шляхом вибіркового застосування на основі суб'єктивного тлумачення окремих положень Основного закону до регулювання земельних відносин, що негативно впливає на якість законодавчих актів у цій сфері та створює серйозні проблеми у правозастосовчій практиці [13, с. 118–119].

Наведені підходи дають підстави пропонувати уточнення змісту ст. 13 Конституції України шляхом закріплення можливості безпосередньої реалізації права власності на землю Українського народу в процесі всеукраїнського референдуму та опосередковано через Верховну Раду України та інші органи державної влади чи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України. Потребують також законодавчого закріплення норми Конституції України щодо права кожного громадянина користуватися землею як природним об'єктом права власності народу через законодавче визначення права загального землекористування громадян.

Список використаних джерел

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1990. № 31. Ст. 429.
3. Про економічну самостійність Української РСР : Закон Української РСР від 03.08.1990 р. № 142-XII // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1990. № 34. Ст. 499.
4. Про власність : Закон України від 07.02.1991 р. № 697-XII // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1991. № 20. Ст. 249.
5. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду, або принципи політичного права / пер. з фр. та ком. О. Хома. К. : Port-Royal, 2001. 349 с.
6. Мунтян В. А. Деякі актуальні проблеми правового регулювання земельних відносин в Україні // Что делать? Дайджест левой оппозиции. 2001. № 7-8. С. 77-81.
7. Третьяк А. М. Земельний капітал: теоретико-методологічні основи формування та функціонування. Львів : СПОЛОМ, 2011. 520 с.
8. Семчик В. І. Ще раз про право власності на землю // Голос України. 2002. № 129. 19 липня.
9. Шульга М. В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. Х. : Консум, 1998. 224 с.
10. Ткаченко О., Сіренко В., Дорогунцов С. Заява щодо конституційних вимог до права власності на землю та інші природні ресурси // Голос України. 2001. № 187. 16 жовтня.
11. Гетьман А. П., Зуєв В. А. Екологічне право: роздуми про його витоки та перспективи розвитку // Проблеми законності. Вип. 137. Х., 2017. С. 75-91.
12. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.06. К., 2011. 39 с.
13. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу. К. : Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
14. Каракаш І. І. Право поділеної власності на природні ресурси у законодавстві України // Право України. 2001. № 3. С. 82-84.
15. Домашенко М. В., Рубаник В. Є. Власність і право власності: нариси з історії, філософії, теорії і практики регулювання відносин власності в Україні. Х. : Факт, 2002. 550 с.
16. Андрейцев В. І. Конституційно-правові імперативи використання власності на землю // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. № 58. К., 2004. С. 96-99.
17. Семчик В. І. Український народ як суб'єкт права власності на землю // Вісник Академії правових наук України. 2003. № 2 (33) — 3 (34). С. 558-566.
18. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Вищого адміністративного суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 143 Конституції України, пунктів «а», «б», «в», «г» статті 12 Земельного кодексу України, пункту 1 частини першої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України від 01.04.2010 р. № 10-рп/2010 // Офіційний вісник України. 2010. № 27. Ст. 1069.

19. Костяшкін І. О. Право загального землекористування громадян. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2010. 148 с.
20. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461.

Надійшла до редакції 10.06.2017

Костяшкін І. А. Отдельные аспекты реализации права собственности на землю Украинского народа

Раскрываются проблемы обеспечения и осуществления права собственности на землю Украинского народа. Проанализированы научные подходы в сфере обоснования содержания права собственности на землю Украинского народа, и определяются актуальные тенденции развития дальнейших исследований в соответствующей сфере. Критически анализируется законодательное регулирование в сфере реализации права собственности на землю Украинского народа. Правовое обеспечение собственности на землю Украинского народа рассматривается через призму баланса общественных и частных интересов. Сформирован вывод о необходимости научного поиска современной концепции права собственности на землю Украинского народа, гарантирующую общественные интересы и защищающую частного владельца. Определены правовые основы распределения земель Украинского народа как особого инструмента сочетание общественных и частных интересов, закладывающие основания для дальнейшего эффективного функционирования земельных отношений в целом. Право собственности народа на землю определяется как абсолютное по определению форм использования такой собственности или распоряжения землями вплоть до изменения государственной границы. В тоже время конкретный землевладелец получает ограниченное право, не имея абсолютной свободы по пользованию и распоряжению землей, поскольку границы такой свободы заранее определены земельным законодательством или вообще нивелированы путем введения определенных ограничений, в том числе моратория на отчуждение земель. По результатам работы указывается на существующие проблемы обеспечения права собственности на землю Украинского народа, предлагаются пути их решения, вносятся отдельные предложения, направленные на формирование правового механизма обеспечения права собственности на землю Украинского народа путем непосредственного осуществления такого права на всеукраинском референдуме и опосредованно через Верховную Раду Украины и другие органы государственной власти или местного самоуправления в пределах, определенных Конституцией Украины. Реализация таких полномочий осуществляется на высшем уровне отношений собственности на землю и возлагается, в первую очередь, на Верховную Раду Украины, которая, не выступая субъектом государственной собственности, представляет Украинский народ и устанавливает правовой режим всех категорий земель, а также на органы исполнительной власти или местного самоуправления, выполняющие определенные управленческие функции. Обращается внимание также на необходимость законодательного закрепления нормы Конституции Украины относительно права каждого гражданина пользоваться землей как природным объектом права собственности народа через определение права общего землепользования граждан.

Ключевые слова: Украинский народ, право собственности на землю, обеспечение прав собственности, осуществление права собственности.

Kostyashkin, I. O. Separate Aspects of Realization of Land Ownership of the Ukrainian People

The article reveals the problems of guaranteeing and exercising the right of ownership to the land of the Ukrainian people. The scientific approaches in the field of substantiation of the land ownership rights of the Ukrainian people are analyzed, and the actual trends of further research in the relevant field are formulated. The author critically analyzes legislative regulation in the field of realization of the right of ownership of land to the Ukrainian people. The legal provision of ownership of the land of the Ukrainian people is considered by the author through the prism of balance of public and private interests. The author concludes the necessity of scientific research of the modern concept of the right of ownership of land to the Ukrainian people, which guarantees public interests and protects the private owner. The legal bases of the distribution of lands of the Ukrainian people as a special tool of combining public and private interests are determined, which provides the basis for further effective functioning of land relations in general. In particular, the right of ownership of the people to the land is absolute in determining the forms of use of such property or disposal of land until the change of the state border. Instead, a particular landowner receives a limited right without having the absolute freedom to use and dispose of land, since the limits of such freedom are predetermined by land legislation or generally leveled out through the introduction of certain restrictions, including the moratorium on alienation of land. As a result of the work, the author points out the existing problems of guaranteeing the right to land ownership of the Ukrainian people and suggests ways to resolve them, introduces separate proposals aimed at creating a legal mechanism for ensuring the right of ownership of land to the Ukrainian people, through the direct exercise of such a right at an all-Ukrainian referendum and indirectly through the Verkhovna Rada of Ukraine and other bodies of state power or local self-government within the limits defined by the Constitution of Ukraine. The implementation of such powers is carried out at the highest level of land ownership relations and is primarily entrusted to the Verkhovna Rada of Ukraine, which, without acting as the subject of state ownership, represents the Ukrainian people and establishes the legal regime for all categories of land, as well as to executive bodies or local Self-government that performs certain management functions. The article also draws attention to the need for legislative consolidation of the norms of the Constitution of Ukraine, with regard to the right of every citizen to use land as a natural object of property rights of the people through the definition of the right of general land use of citizens.

Keywords: Ukrainian people, ownership of land, provision of property rights, realization of property rights.

